

N:o 6.

Ank. till Riksd. kansli den 7 mars 1902, kl. 4 e. m.

Andra Kammarens andra tillfälliga utskotts utlåtande n:o 2, i anledning af väckta motioner om skrifvelse till Kongl. Maj:t angående utskänknigen af vin och maltdrycker å lägerplatser.

Motionernas yrkanden.

Herrar *W. Bengtsson* i Häradsköp och *C. Johansson* i Aflösa hafva i en inom Andra Kammaren väckt och till utskottet hänvisad motion, n:o 10, hemställt, »att Andra Kammaren ville för sin del besluta, att Riksdagen må i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla det täcktes Kongl. Maj:t taga i öfvervägande, huruvida ej i marketenteri å lägerplats, där värnpliktige undergå vapenöfning, utskänkning af vin, öl och porter, där den ej sker i sammanhang med värdshusrörelse vid måltider till spisande gäster, må kunna undvaras och därför böra förbjudas, samt, i händelse det skulle visa sig, att så ej kan ske och hinder för dylikt beslut mötte, huruvida ej utskänknigen å dessa platser af nämnda drycker lämpligen må kunna inskränkas.»

I en senare motion, n:o 158, hvilken utskottet likaledes fått till sig öfverlämnad, hafva herrar *J. J. Byström* och *L. G. Broomé* i Bårslöf yrkat, »att Andra Kammaren ville för sin del besluta, att Riksdagen må i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla, det täcktes Kongl. Maj:t vidtaga sådan förändring i gällande förordning angående vin- och maltdrycks-

försäljning, att all utskänkning eller försäljning af vin och starkare maltdrycker må varda förbjuden å lägerplatserna.»

De skäl, som herrar Bengtsson och Johansson för sin motion anført, äro hufvudsakligen följande:

*Motionernas
motivering.*

Förbrukning af vin eller starkare maltdrycker ingår ännu ej i vår allmoges dagliga lefnadsvanor. För det ojämförligen största antalet beväringmän föreligger således intet verkligt behof att å lägerplatserna hafva tillgång till dessa drycker. Att ifrågavarande drycker icke desto mindre därstädes utskänkas, och detta äfven utom måltider samt åt andra än å marketenterierna spisande gäster, är fullständigt obehöfligt. Och icke nog härmed, det är i flera afseenden skadligt, enär det åsamkar beväringmännen onödiga utgifter och ganska ofta medför andra obehag af mångahanda slag. Därför hafva ock af värnpliktiges föräldrar och målsmän uttalats de lifligaste önskingar, att utskänkningen å lägerplatserna måtte försvinna, och liknande önskingar hafva blifvit framställda äfven af manskapet vid åtskilliga regementen. Ett borttagande af denna utskänkning skulle därför hälsas med bifall från allmänhetens sida, särskildt efter den betydande utsträckning af vapenöfningstiden, som vid senaste riksdag blef beslutad.

I motiveringen för herrar Byströms och Broomés motion finnas de sålunda antydda skälen utförligare utvecklade.

Det bör — säga dessa motionärer — främst framhållas, att den säkerligen största delen af värnpliktige, som besöka lägerplatserna, icke äro vana vid ölförtäring och därför ej hafva något behof af denna rusdryck. Men då, som bekant, vanor och intryck lätt läras i ungdomen, är det, när ölförtäringen dagligen och stundligen står dem till buds och särskildt vid marscher och ansträngande öfningar ofta är den enda dryck, som bjudes dem, helt naturligt, att ölet så småningom kommer att bli en daglig dryck. Och att detta lätt leder till missbruk är en erfarenhet, som hvar och en torde känna.

Men äfven det mindretal värnpliktige, som förut erhållit vana vid öldruckning, torde ha en direkt skada af ölotskänkningen vid lägerplatserna. Om det nämligen under vanliga förhållanden är svårt att begränsa rusdrycksbruket inom måttliga gränser, så är det dubbelt svårt, när en massa ungdom samlas under månadslång samvaro och därvid känner sig lössläppt och försatt under ovanliga förhållanden — ofta kanske för första gången. Den mångenstädes kvarlevande gamla åsikten, att rusdryckerna äro oundgängliga för en »krigare», och den felaktiga föreställningen, att ölet kan höja lifsglädjen och kanske höja kroppskrafterna, spela härvid in på ett sätt, som förleder mången att till öfvermått och

vid olämpliga tider bruka en dryck, som han förut måttligt och kanske endast vid måltider använt. — — —

Det måste — fortsätta motionärerna — ihågkommas, att rusdrycksbruket för i släptåg med sig en hel rad af laster, som äro ännu farligare. Dryckenskap och osedlighet höra i hop. Slippriga historier äro oskiljaktiga från dryckesgillena. Råhet i tankar och ord födas under spritens verkningar. Öfver hufvud taget finnes det intet, som leder ungdomen lättare och hastigare in på lastens väg, än en lätt tillgång på rusdrycker, och att ölet är en af de farligaste i detta afseende beror på dess ännu så länge »goda anseende» i vida kretsar.

Emellertid är det ej endast de värnpliktige, som taga moralisk skada under den hejdlösa ölutsänkningen. På sön- och helgdagar strömma till lägren massor af personer i olika åldrar, som vilja hafva sig en »glad dag». Ofta anordnas extratåg till dessa platser. Att ett af de första ställen, som uppsökas, är ölförsäljningsstället, är ju naturligt. Och att oordningar och störande uppträden bli en följd af denna ölkonsuntion, är lika lätt att förstå och bekräftas äfven af uppgifter från olika håll.

Om slutligen från något håll skulle framkastas, att dryckenskapsförseelserna dock äro af mindre betydelse vid våra lägerplatser, vilja vi meddela, att enligt en undersökning, som gjorts af redaktören för Social Tidskrift, herr G. H. von Koch, och som ställts till vårt förfogande, rörande orsaken till bestraffningar vid 25 landsortsregementen under tredje kvartalet 1901, icke mindre än 62 procent af samtliga bestraffningar orsakats helt eller delvis af fylleriförseelser.

En synpunkt, som äfven torde böra medtagas i räkningen, är den skada, som ölutsänkningen utöfvar å våra värnpliktiges fysik. Den tid är nu fjärran, då man trodde sig kunna erhålla någon näring eller någon styrka af rusdryckerna. De senaste årens vetenskapliga forskningar rörande små alkoholmängders inverkan och de fälttåg, vid hvilka under senare år spritens verkningar praktiskt pröfvats, ge otvetydigt vid handen, att sprit i hvilken form som helst är direkt skadlig för såväl den andliga som den fysiska kraftutvecklingen. Att under sådana förhållanden låta ölkonsuntionen verka hindrande på ungdomens vapenöfning under den tid, som däråt är anslagen, förefaller därför mer än orimligt.

Vid sidan häraf betona samma motionärer de olägenheter, som rusdrycksutskänkningen å lägerplatserna vållar däri genom, att den dels kränker vederbörande *kommuners* intresse, dels åsidosätter de icke ölförbrukande beväringmännens berättigade kraf på tillhandahållande af *svagare* maltdrycker, dels på ett obilligt sätt *skattlägger* beväringmännen och allmänheten till förmån för de s. k. lägerkassorna.

Beträffande ifrågavarande utskänkings förhållande till de kommunala intressena anföra motionärerna:

Denna ölutsänkning utöfvas jämte annan servering af enskilda personer eller bryggeribolag, som med vederbörande regementschef träffat öfverenskommelse om ensam försäljningsrätt och härför betalar afsevärda summor, vid några rege-

menten uppgående till mellan 9- och 10,000 kronor. Rättighet till utskänknings- erhålles af länsstyrelsen. Kontraktet mellan regementschefen och marketentaren är ofta uppgjort på lång tid och medför icke sällan skyldighet för den senare att uppföra vissa byggnader för regementets behof. Prisen bestämmas godtyckligt af regementschefen. Denne har äfven rätt att bestämma utskänknings- tiderna.

Hvad som först springer i ögonen vid detta arrangement är, att frågan om ölutskänkning är en angelägenhet, som uppgöres mellan regementschefen och länsstyrelsen och kommer vederbörande kommun alls icke vid. Det har därför händt, såsom flera gånger omtalats i Riksdagen, att kommunen, som med stort besvär lyckats afskaffa alla ölkrogar, genom ett regementes förläggning i orten fått en ölkrog på halsen, som har gjort otrolig skada, utan att kommunen med något medel har kunnat afskaffa densamma.

Att detta är en stor oegentlighet och kan leda till fullständig intresse- löshet i nykterhetsfrågan från kommunens sida, torde utan vidare inses.

Rörande rusdrycksförsäljningens inverkan på tillhandahållandet af icke berusande drycker anföres:

Det är tydligt att marketentaren, som har monopol på försäljning af alla drycker, såväl berusande, såsom öl och porter, som icke berusande, såsom svagdricka och kolsyrade vatten m. m., skall finna med sin fördel förenligt att befordra ölets försäljning på de andra, alkoholsvagare dryckernas bekostnad, då han nämligen af ölförsäljningen har den största förtjänsten. Exempel härpå har i Riksdagen gifvits från Trossnäs lägerplats, där en svagdricksförsäljning indrogs och lades under marketenteriet med det resultat, att svagdricksförsäljningen nedgick till en tredjedel. Monopolsystemet, som i fråga om de starka dryckerna har obestriddliga fördelar, leder beträffande den samtidiga försäljningen af icke berusande drycker till resultat, som äro direkt motsatta dem som önskas af alla nykterhetsvänner.

Med afseende å den ekonomiska synpunkten framhålla motionä- rerna, att då marketentaren för sin försäljningsrätt nödgas erlægga en ofta dryg summa till lägerkassan, det är naturligt, att denna summa ytterst uttages af konsumenterna, hvilka sålunda måste betala icke endast varans pris och skälig förtjänst för marketentaren utan äfven den af regementschefen bestämda afgiften, samt att hela saken förvärras där- igenom, att ifrågavarande extra skatt faller endast på beväringen och den allmänhet, som besöker lägerplatsen, men icke på officerarne, hvilka utan några försäljningsavgifter ordna sin spritdryckskonsumtion. Härtill kom- mer dessutom, att de ansefliga inkomster, som på denna väg tillflyta lägerkassorna, visst icke uteslutande användas till beväringens eller man- skapets fromma, utan tvärtom till en mängd utgifter, som delvis lika

mycket eller mera gagna officerarne, delvis afgjort äro af natur att böra med statsmedel bestridas.

Såsom ett uttryck för den mening, som landets mera aktivt verkamma nykterhetsvänner i denna angelägenhet hysa, anföra motionärerna följande af den senaste svenska »förbudskongressen» enhälligt antagna resolution:

Då utskänknigen af starkare maltdrycker och vin å lägerplatserna har visat sig vara till fysisk och moralisk skada för de värnpliktige och utgör den väsentligaste anledningen till bestraffningar;

• då denna utskänkning har visat sig alldeles obehöfvig, där godt dricksvatten eller svagdricka kunnat erhållas, hvilket bland annat visats däraf, att såväl manskap som värnpliktige vid olika regementen uttalat sin önskan om denna utskänkings upphäfvande;

då dessutom hela utskänkingsrörelsen å lägerplatserna hvilar på en godtycklig och orättvis beskattningsprincip, och

då slutligen denna utskänkning, om den bibehålles, skall i framtiden verka än mera skadligt än tillförne till följd af den förlängda öfningstiden,

anser förbudskongressen, att utskänkning eller annan försäljning af starkare maltdrycker och vin å lägerplatser, kasernområden eller vid utmarscher bör helt och hållet förbjudas,

och vill förbudskongressen äfven uttala sin bestämda öfvertygelse, att denna reform bör ofördröjligen vidtagas och icke fördröjas genom väntan på den blifvande maltdryckslagstiftningen.

Bland de invändningar, som möjligtvis skulle mot motionärernas yrkande kunna framställas, anse de endast *en* förtjäna något vidare afseende: den nämligen, att någon bestämd alkoholgräns ännu icke finnes uppdragen i lagstiftningen och att det därför skulle vara svårt att tillfredsställande ordna svagdricksförsäljningen, som ju på många ställen är alldeles nödvändig. »Emellertid», yttra de härom, »är det ju ett kändt faktum, att i praktiken en bestämd gräns mellan svagare och starkare maltdrycker finnes; och häraf ha åtskilliga länsstyrelser begagnat sig genom att bevilja *svagdricksrättigheter*. När nu dessa nästan alltid blifvit använda på ett tillfredsställande sätt, finnas alla skäl att antaga, att om en dylik svagdricksrättighet lämnades på en lägerplats, den noggranna kontrollen skulle hindra alla öfverträdelser och att ingen svårighet skulle förefinnas att i praktiken skilja mellan öl och svagdricka.»

Att, såsom en och annan gång har framhållits, -- fortsätta motionärerna — ett afskaffande af ölutskänknigen på lägerplatserna skulle föranleda lönkrögeri,

torde vara rena fantasifoster. Så resonerade man 1881, när brännvinet bortogs från lägerplatserna, men erfarenheten har icke påvisat någon egentlig olägenhet i detta afseende. Dessutom är ju en stor del af beväringen ej van vid ölför-
taring, hvarför det saknas anledning att på omvägar skaffa sig öl, hvilket äfven genom nödig kontroll bör betydligt mycket lättare kunna förhindras för ölets räkning än för brännvins.

Om sålunda blott viljan är god och intresset för vår ungdoms moraliska och sedliga utveckling tillräckligt starkt, torde inga praktiska svårigheter för reformens omedelbara genomförande förefinnas. Det torde också vara särdeles önskvärdt, att densamma föres igenom samtidigt med de stora förändringar, som nu, till följd af härordningsreformen, inträda; och för visso skall ett beslut om ölutskänkningens afskaffande hälsas med tillfredsställelse öfver hela vårt land och icke minst bland dem, som stått tvekande vid härordningsreformens genomförande på grund af den våda i moraliskt afseende, som en utsträckning af värnplikten kan medföra.

Frågan om utskänkingen å lägerplatserna har varit före äfven vid Riksdagarne 1900 och 1901.

År 1900 yrkades i Andra Kammaren

af herr *W. Styrlander* genom motion n:o 158, »att Riksdagen ville anhålla, det täcktes Kongl. Maj:t vidtaga den förändring i Kongl. förordningen angående vin, maltdrycker m. m., att rättighet till utskänking af vin och maltdrycker å lägerplatser, äfven om den afser kortare tid än år, icke må beviljas under annan tid och utsträckning än den, som vederbörande kommunalstämma tillstyrkt», samt

af herrar *Joh. Sjöberg* och *J. Bengtsson* i Häradsköp genom motion n:o 170, »att Andra Kammaren för sin del ville besluta, att Riksdagen i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhåller om sådant tillägg till 9 § i förordningen af den 24 oktober 1885, att all utskänking af vin och maltdrycker under sön- och helgdagar varder förbjuden vid läger eller andra vapenöfningsmöten.»

Med anledning häraf hemställde Andra Kammarens andra tillfälliga utskott (i utlåtande n:o 13), »att Andra Kammaren måtte för sin del besluta, att Riksdagen i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhåller, det täcktes Kongl. Maj:t efter utredning taga i öfvervägande, huruvida ej utskänking å lägerplatser af vin och maltdrycker må kunna varda förbjuden under sön- och helgdagar utom vid måltiderna åt spisande gäster.»

Utskottets förslag bifölls af Andra Kammaren, hvars beslut delgafs medkammaren och hänvisades till dess andra tillfälliga utskott. Detta

förklarade sig »icke kunnat undgå att bemärka den dunkelhet, som röjer sig i sagda förslag och som omöjliggör hvarje bestämd öfvertygelse om dess verkliga innebörd», och i den ovisshet, som på grund häraf »måste råda om verkliga meningen med Andra Kammarens beslut», såg utskottet »ett afgjordt hinder för tillstyrkandet af något instämmande däri.» Ehuru utskottet sålunda ställde sig afvisande gentemot förslaget i den form, det då erhållit, samt härvid vann Första Kammarens godkännande, förklarade det uttryckligen, att det »icke ett ögonblick varit tveksamt om den stora vikten af att rättelse snarast möjligt åstadkommes i de missförhållanden, som framkallat motionerna».

»Skall fosterlandsvännens förhoppning om svenska folkets villighet att för sitt lands försvar åtaga sig en utsträckt värnplikt kunna vänta snart förverkligande, måste», yttrade utskottet, »folket vinna den öfvertygelsen, att de platser, dit dess söner samlas för att vinna utbildning för detta syfte, äro omhägnade af sedlig tukt, och att intet underlåtes af det, som kan göras för att skydda de unga mot frestelse och fall.»

Efter ett så löftesrikt uttalande var det gifvet, att motioner i liknande syfte skulle återkomma vid Riksdagen 1901. Så skedde ock, i det

herr *W. Styrlander* i motion n:o 54 upprepade sitt vid föregående riksdag väckta förslag och

herrar *W. Bengtsson*, *Joh. Sjöberg* och *C. Johansson* i motion n:o 131 upptogo såsom sitt yrkande Andra Kammarens år 1900 fattade beslut under följande något förändrade lydelse: »att Riksdagen i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhåller, det Kongl. Maj:t efter utredning täcktes taga i öfvervägande, huruvida ej utskänkning å lägerplatser af vin och starkare maltdrycker må kunna vara förbjuden under sön- och helgdagar utom till vid måltider spisande gäster.»

Andra Kammarens tillfälliga utskott n:o 2 yttrade i sitt öfver dessa motioner afgifna utlåtande (n:o 3):

Att vin och maltdrycksutskänkning å lägerplatserna i flera fall föranledt oordningar, är ostridigt. I synnerhet torde detta vara förhållandet under sön- och helgdagar, då civila besökande till stort antal från omkringliggande bygd, ja äfven från mera aflägsna trakter medelst särskildt anordnade extratåg besöka lägerplatserna och flitigt begagna det erbjudna tillfället att å därvarande ölutskänkingar berusa sig och dymedelst ej så sällan icke blott ställa till oordningar, utan ock göra sig odugliga till arbete under påföljande dag. Enligt hvad inom utskottet meddelats, förklara många af de värnpliktige, att den lätta åtkomsten af vin och

öl på lägerplatserna utgör en farlig frestelse och är vållande till många svårigheter och obehag.

Som utskottet emellertid ansåg herr Styrländers motion ej hafva afsett »att åt kommunerna bereda utsträckt bestämmanderätt i fråga om alla slag af vin- och maldrycksrättigheter», afstyrktes densamma, medan däremot motionen n:o 131 tillstyrktes med den förändring, att i stället för orden: »till vid måltider spisande gäster» insattes orden: »till vid måltider å *marketerierna* spisande gäster».

Då utskottets betänkande den 27 februari behandlades i Andra Kammaren, befunnos de däruti föreslagna inskränkningarna i utskänkingen å lägerplatserna allt för obetydliga, hvarför betänkandet återmitterades, hvarefter genom nya motioner föreslogs:

af herr *W. Styrländer* (motion n:o 170) »att Riksdagen ville anhålla, det täcktes Kongl. Maj:t vidtaga den förändringen i kongl. förordningen angående försäljning af vin och maldrycker m. m., att rättighet till utskänking af dylika drycker å lägerplatser icke måtte kunna beviljas, om kommunalnämnd och kommunalstämma ogillat framställningen», samt

af herrar *W. Bengtsson*, *Joh. Sjöberg* och *C. Johansson* (motion n:o 172) »att Riksdagen i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhåller, det täcktes Kongl. Maj:t efter utredning taga i öfvervägande, huruvida ej utskänking å lägerplatser af vin och starkare maldrycker må kunna varda förbjuden under sön- och helgdagar utom vid måltider till spisande gäster, samt att, därest en dylik reform ej i sin helhet skulle kunna genomföras förr än en alkoholgräns emellan starkare och svagare maldrycker blir lagstadgad, äfven så fort ske kan draga försorg om en lagändring i berörda syfte».

I det utlåtande (n:o 10), som Andra Kammarens andra tillfälliga utskott afgaf öfver herr Styrländers nya motion, blef denna tillstyrkt, hvarpå den äfven den 23 mars af Andra Kammaren bifölls. Protokollsutdrag härom afgick till medkammaren, som hänvisade det till sitt andra tillfälliga utskott jämte med en inom samma kammare af herr *C. Jehander* väckt motion n:o 35 af alldeles samma innehåll som den i Andra Kammaren af herrar *W. Bengtsson*, *Joh. Sjöberg* och *C. Johansson* under n:o 172 framställda. Nämda utskott fick därjämte att behandla en ännu senare väckt motion (n:o 41) af herr *C. Nordenfalk*, hvori föreslogs, »att Första Kammaren ville för sin del besluta underdånig skrifvelse

med anhållan, att Kongl. Maj:t täcktes taga i öfvervägande, huruvida ej förbud lämpligen kunde varda stadgadt för utskänkning af vin, öl och porter inom lägerplatser, där värnpliktige undergå vapenöfning, samt, om hinder för ett sådant stadgande ansåges möta, vidtaga de åtgärder för inskränkning af denna utskänkning, som kunde af förhållandena påkallas».

I det af Första Kammarens utskott afgifna utlåtandet (n:o 5) häfdades den uppfattningen, att åt de kommunala myndigheterna icke kunde tillerkännas någon »befogenhet att utöfva bestämmanderätt öfver förhållanden rörande inom kommunen förlagda truppförband»; denna befogenhet borde enligt utskottets mening odelad tillkomma Konungens befallningshafvande jämte vederbörande militärchef. På grund häraf borde herr Styrlanders motion ej bifallas. De öfriga motionerna fann utskottet däremot väl grundade.

Utskottet anser — yttrade det — en tillfredsställande lösning af frågan om utskänkning af starka drycker å de ställen, där den vapenföra ungdomen uppfostras till försvarare af landets oberoende vara i och för sig af synnerlig vikt och långt angelägnare än ordnandet af många andra utaf de förhållanden, som sammanhänga med och måste tagas i öfvervägande vid utfärdandet af en allmän utskänkingsförrättning, samt att denna fråga därför förtjänar att nu komma under allvarligt öfvervägande oberoende af de åtgärder, till hvilka behandlingen af den utaf Kongl. Maj:t tillsatta maldryckskommittés utlåtande i dess helhet kan gifva anledning. Det torde nämligen icke kunna bestridas, att, på sätt i herr Jehanders motiou blifvit antydt, ölutskänkning på lägerplatserna icke är ägnad att bidraga till ordning och godt skick därstädes, särskildt vid de tillfällen, då, såsom förhållandet är bland annat å sön- och helgdagar, folk från kringliggande bygd strömmar till. Men icke nog därmed; hur viktig den yttre ordningens sak än må vara, är angelägenheten att tillgodose densamma icke den enda synpunkt, som härvid bör komma i betraktande. Det lider, enligt utskottets åsikt, intet tvifvel, att *det är en lika allmänt utbredd som rättmätig önskan, att ingenting, som kan göras, bör underlåtas, för att landets manliga ungdom må, utöfver den förmåga af vapnens bruk, som under mötestiden förvärfvats, äfven kunna därifrån hemföra vinsten af goda vanor i det enskilda lifvet och den moraliska styrka att motså frestelsen till förtärande af starka drycker, som en längre tids afhållsamhet från deras bruk otvifvelaktigt skänker.* I den ålder, under hvilken värnplikten fullgöres, bildas vanor och mottagas intryck ofta bestämmande för framtiden, och det kan ifrågasättas, huruvida ett värdefullare stöd öfver hufvud skulle kunna lämnas nykterhetssträfvandena i vårt land, än det de värnpliktige skulle gifva dem genom iakttagandet af sträng återhållsamhet under den tid, de tillbragte på mötesplatsen. De skulle, genom den därunder vunna erfarenheten, att starka drycker kunna äfven under ansträngning af kroppskrafterna med fördel undvaras, hafva för framtiden gagnat sig själfva, på samma gång de gagnat landet i dess helhet genom makten af sitt exempel.

Inom utskottet har, i anslutning till detta åskådningssätt, den frågan blifvit framställd, huruvida i det hela taget det kunde anses påkalladt, att på platser för bibringandet af undervisning åt ungdom anordna utskänkning af starka drycker, äfven sådana hvilka, såsom förhållandet är med öl, väl kunna anses i någon mån närande, men dock ofta leda till dryckenskap och berusning; och har i sammanhang härmed framhållits, att genom förändring i så inåtto af gällande bestämmelser uti ifrågavarande afseende, att utskänkning å lägerplats af vin, öl och porter förbjödes, skulle utskänkning af svagdricka därstädes blifva fri, utan annan inskränkning än den, som betingades af de bestämmelser, hvilka i ordningens intresse kunde finnas vara af nöden. Redan nu förekomme, enligt hvad känt vore, å många ställen försäljning i mindre kvantiteter af svagdricka dels med, dels utan vederbörande länsstyrelses medgifvande, utan att hafva gifvit anledning till olägenheter, och sådana kunde desto mindre befaras uppstå af rättighet ensamt till svagdricksutskänkning på lägerplats, som noggrann uppsikt där kunde hållas och det borde ligga i befälhafvarens intresse att tillse, att alkoholhalten i drycken hölles så låg, att något tvifvel om dess egenskap af svagdricka icke borde kunna uppstå. Bedömandet vid domstol utaf ett tvistigt fall, om sådant någon gång förekomme, syntes i öfrigt utan svårighet kunna ske med ledning af sakkunnige mäns utlåtande om den afyttrade varan vore att hänföra till det ena eller andra slaget af maltdrycker enligt den uppfattning, som i sådant afseende allmänt gör sig gällande.

Som utskottet fann de anförda skälen för önskvärdheten af att vin och starkare maltdrycker icke hölles tillgängliga för öppen utskänkning å lägerplatserna vara befogade, ansåg det, att Riksdagen borde »fästa Kongl. Maj:ts uppmärksamhet på frågan uti underdånig skrifvelse i det syfte motionerna afse, på det att densamma må komma att undergå den allsidiga pröfning, som endast genom dess handläggning hos Kongl. Maj:t kan vinnas.» Utskottets hemställen erhöll på grund häraf följande lydelse: »att Riksdagen må i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla, det täcktes Kongl. Maj:t taga i öfvervägande, huruvida ej i marketenteri å lägerplats, där värnpliktige undergå vapenöfning, utskänkning af vin, öl och porter, där den ej sker i sammanhang med värdshusrörelse vid måltiderna till spisande gäster, må kunna undvaras och därför böra förbjudas, samt, i händelse det skulle visa sig, att så ej kunde ske och hinder för dylikt beslut mötte, huruvida ej utskänkningen å dessa platser af vin och maltdrycker lämpligen må kunna inskränkas.»

Detta betänkande föredrogs i Första Kammaren den 8 maj och understöddes af flera talare samt erhöll i voteringen 50 röster mot 52, hvilka afgåfvos för afslag.

Öfver herrar Bengtssons, Sjöbergs och Johanssons motioner afgaf Andra Kammarens andra tillfälliga utskott nytt utlåtande (n:o 32)

den 11 maj, hvarvid hemställdes, »att Andra Kammaren för sin del måtte besluta, att Riksdagen må i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla, det täcktes Kongl. Maj:t taga i öfvervägande, huruvida ej å lägerplats, där värnpliktige undergå vapenöfning, under sön- och helgdagar all utskänkning af vin och starkare maltdrycker än svagdricka och därmed jämförliga drycker måtte kunna helt och hållet förbjudas.»

Af Andra Kammaren blef denna hemställan den 18 maj utan debatt godkänd. Af Första Kammaren åter lades den till handlingarna under hänvisning till kammarens den 8 maj i ämnet fattade beslut.

*Utskottets
uttalande och
hemställan.*

Af nu lämnade redogörelse för frågans tidigare behandling framgår, att det yrkande, som herrar W. Bengtsson i Häradsköp och C. Johansson i Aflösa gjort i sin vid innevarande riksdag väckta motion n:o 10, sammanfaller med det yrkande, som vid fjorårets riksdag enhälligt framlades af Första Kammarens andra tillfälliga utskott i betänkandet n:o 5 och den 8 maj var helt nära att vinna Första Kammarens bifall.

Det af herrar J. J. Byström och L. G. Broomé gjorda yrkandet har däremot en större räckvidd. Enligt detsamma skulle nämligen Riksdagen anhålla om bestämdt förbud mot *all* utskänkning eller försäljning af vin och starkare maltdrycker å lägerplatserna. Med detta förbud skulle, enligt hvad i motionärernas motivering uttryckligen angifves, äfven afses försäljning af öl åt spisande gäster. »Som bekant», yttra de härom, »ingår det icke i kronans kosthållning åt beväringen. Många bland dessa värnpliktige äro ej från hemmen vana vid ölförbrukning. Det vore därför synnerligen önskvärdt, att sådana anordningar vidtoges vid våra lägerplatser, att den ungdom, som där skall öfvas, ej med lagens tillåtelse komme att få smak för de starkare maltdryckerna.»

Utskottet vill ingalunda bestrida, att hvad motionärerna sålunda anfört som skäl mot all ölutskänkning å lägerplatserna i och för sig kan vara grundadt. Denna utskänkning kan för visso icke anses alldeles nödvändig, och om den helt och hållet försvunne, skulle sådant utan tvifvel för den värnpliktiga ungdomen medföra endast goda följder. Icke desto mindre håller utskottet före, att motionärerna genom sitt yrkande i denna del gått något längre än för närvarande torde vara lämpligt. Målet måste väl dock vara att söka undanröja *det slags utskänkning*,

som enligt erfarenhetens vittnesbörd visat sig i stor utsträckning förleda till berusning och dryckenskap d. v. s. den som sker utom måltiderna. Kunde enighet om *detta* mål ernås, så skulle helt visst för nykterhetens sak och för vår ungdoms sedliga uppfostran i det hela taget synnerligen mycket vara vunnet.

Utskottet hyser ock för sin del den förhoppningen, att enighet verkligen skall kunna ernås om ett på nu antydt sätt begränsadt yrkande. Att detta skall godkännas af Andra Kammaren, torde, med kännedom om denna kammares föregående beslut i frågan, kunna tagas för gifvet. Det höga röstetal, som förslaget i fjor erhöll inom Första Kammaren, utgör ett bevis på, att äfven bland dennas ledamöter kan väntas gehör för den uppfattning, som uttalats af kammarens tillfälliga utskott n:o 2 åren 1900 och 1901. Under debatten i Första Kammaren den 8 maj förlidet år blef visserligen af en motståndare till det förevarande förslaget antydt, att de sympatier, som för tillfället visades detta, väsentligen skulle afsett att genom tillmötesgående stämma Andra Kammaren mera gynnsamt för då föreliggande härordningsförslag, hvaraf skulle följa, att samma sympatier nu ej längre vore att påräkna. Denna insinuation blef emellertid så bestämdt tillbakavisad, att den ej torde kunna tillmätas något afseende.

Obestridligt är, att den nu rådande fria försäljningen af alla slags maltdrycker å lägerplatserna innebär en synnerligen stor fara för vår ungdoms nykterhet och sedlighet. Icke allenast med hänsyn till dessa utan i samband därmed äfven för främjande af ungdomens duglighet såväl i vapenöfning som i andra medborgerliga värf skulle det vara i hög grad förmånligt, om ifrågavarande försäljning blefve förbjuden eller åtminstone starkt begränsad. I betraktande af de maktmedel, som vederbörande befälhafvare äga till sitt förfogande, kan det icke lida något tvifvel, att de inskränkande bestämmelser, som för ändamålet blefve erforderliga, skulle utan större svårighet kunna på ett fullt effektivt sätt upprätthållas, hvilken förvissning styrkes af den erfarenhet som vanns, då brännvinet år 1881 borttogs från lägerplatserna. Saknaden af en lagstadgad alkoholgräns mellan starkare och svagare maltdrycker har härvidlag ringa eller ingen betydelse, då öfvervakandet af ett marketenteri måste vara ojämförligt lättare än öfvervakandet af hvarje annat försäljningsställe och det för öfrigt näppeligen lärer kunna tänkas, att en marketenteri-innehafvare skulle genom underslef i detta hänseende våga trotsa den befälhafvare, af hvilken hans rörelse är helt och hållet beroende.

Då den påyrkade åtgärden således måste anses icke allenast högeligen önskvärd utan ock fullt genomförbar, får utskottet i anledning af herrar Bengtssons och Johanssons samt Byströms och Broomés motioner hemställa,

att Andra Kammaren ville för sin del besluta, att Riksdagen må i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla, det täcktes Kongl. Maj:t taga i öfvervägande, huruvida ej i marketenteri å lägerplats, där värnpliktige undergå vapenöfning, utskänkning af vin, öl och porter, där den ej sker i sammanhang med värdshusrörelse vid måltider till spisande gäster, må kunna undvaras och därför böra förbjudas, samt i händelse det skulle visa sig, att så ej kunde ske, och hinder för dylikt beslut mötte, huruvida ej utskänkningen å dessa platser af vin och maltdrycker lämpligen må kunna inskränkas.

Stockholm den 7 mars 1902.

På utskottets vägnar:

FRIDTJUV BERG.